

Universitatea de Stat din Tiraspol la 90 de ani: Un jubileu cu o încărcătură simbolică

De aproape un secol Universitatea de Stat din Tiraspol (UST) reprezintă un simbol emblematic al istoriei pedagogiei și cercetării, fiind prima instituție din învățământul superior din spațiul actual al Republicii Moldova.

Acum 90 de ani, la 13 august 1930, a fost înființat Institutul Moldovenesc de Educație Publică (Молдавский институт народного образования), care și-a început activitatea la 1 octombrie 1930, în orașul Tiraspol, pe atunci capitala Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești în componența Ucrainei. Succesor pe drept al acestui Institut este Universitatea de Stat din Tiraspol.

De-a lungul anilor, instituția a trecut prin mai multe reforme, schimbări de structură și denumire. În anul 1992 Universitatea de Stat din Tiraspol a trăit calvarul conflictului de pe Nistru, fiind transferată la Chișinău.

Pentru mulți dintre noi UST a devenit un etalon al învățământului pedagogic, având standarde înalte și modele demne de urmat. Zeci de tineri erau conștienți de faptul că pentru a face carte și a deveni un matematician, biolog sau geograf bun trebuie să alegi una dintre facultățile Universității de la Tiraspol.

Cu o vechime considerabilă și fiind prima instituție de învățământ superior, Universitatea de Stat din Tiraspol a pus bazele învățământului universitar, având un impact deosebit în promovarea tineretului studios și susținerea profesioniștilor, în valorificarea patrimoniului cultural și pregătirea cadrelor în mai multe domenii științifice importante pentru Republica Moldova.

Absolvenții Universității din Tiraspol au adus contribuții substanțiale la crearea sistemului de învățământ și cercetare din Republica Moldova, participând activ la organizarea Bazei Moldovenești de Cercetări Științifice a Academiei de Științe a URSS, precum și la formarea Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău (astăzi Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”), a Universității de Stat din Chișinău, îndeplinind funcții manageriale în diverse organizații din domeniile cercetării, inovării și educației din țara noastră.

În această ordine de idei, mă voi referi doar la câteva personalități notorii, destinul cărora a fost marcat de Universitatea de Stat din Tiraspol, și care, de-a lungul anilor, au creat școli științifice în domeniile lor de competență, prin ceea ce au realizat și au promovat imaginea respectabilă a celei mai vechi instituții de educație din țară.

Personalitate marcantă, membru titular al Academiei de Științe a RSS Moldovenești, primul Președinte al Academiei de Științe a RSS Moldovenești Ioachim GROSUL este absolvent al Institutului Pedagogic din Tiraspol. În anul 1947 a fost numit

director-adjunct al Bazei Moldovenești a Filialei Academiei de Științe a URSS, fiind avansat apoi în calitate de vicepreședinte, iar din 1954 – președinte al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS.

Un alt absolvent al Institutului Pedagogic din Tiraspol a fost Artiomi LAZAREV, membru titular și vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei, ministru al învățământului public, iar în calitatea sa de ministru al culturii a promovat un șir de acțiuni cu un impact de durată asupra dezvoltării culturii și artei în republica noastră: fondarea Operei Naționale Chișinău (1957), a Teatrului “Luceafărul” (1960), inaugurarea Aleii Clasicilor (1957) etc. Artiomi Lazarev a susținut și colaborarea cu instituțiile de artă și cultură din România, fiind convins că ea va menține suflul viu al dezvoltării culturii naționale.

Unul dintre inițiatorii proiectului creării Universității de Stat din Chișinău a fost Macarie RADUL, absolvent și dânsul al Universității din Tiraspol. În anul 1946, participă la organizarea la Chișinău a Bazei de Cercetări Științifice a Academiei de Științe a URSS, a fondat institutul de cercetări în domeniul economiei, iar în martie 1965 a fost numit director al nou-înființatei Secții de Geografie a Academiei de Științe a RSSM.

În contextul aprecierii contribuției absolvenților Universității de Stat din Tiraspol, vom menționa și pe prima femeie academician, doctor habilitat în geografie, profesor universitar Tatiana CONSTANTINOV, fondator al sistemelor informaționale geografice regionale.

Anume Universitatea de Stat din Tiraspol a deschis calea spre cercetare, educație și o carieră de succes academicianului Mitrofan CIOBAN, în decursul a 6 ani rector și 20 de ani prorector al acestei instituții de învățământ superior, expert de talie internațională în domeniul matematicii, astăzi președinte al Societății de Matematică a Republicii Moldova și președinte al Consiliului Consultativ al Academicienilor, șef catedră algebră, geometrie și topologie a Universității de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău; membrului corespondent Nicolae VULPE, care studiază teoria calitativă și invariantă a sistemelor dinamice și ecuațiilor diferențiale; academicianului Andrei NEGRU, specialist în floristica evolutivă și ecologie; academicianului Gheorghe ȘIȘCANU, specializat în fotosinteza plantelor pomicole; membrului corespondent Tudor ȘIȘIANU, care a fondat o direcție nouă de cercetare în domeniul electronicii; academicianului Boris MATIENCO, fondator al școlii științifice în domeniul anatomiei și citologiei vegetale. Absolvent al Universității din Tiraspol a fost și regretatul academician Petru SOLTAN, creator de școală științifică, specialist în domeniul geometriei, topologiei și matematicii aplicate.

În același context, subliniem contribuțiile substanțiale în dezvoltarea științei autohtone ale membrului corespondent Maria NEDEALCOV, membrului corespondent Elena ZUBCOV, profesorilor universitari, doctorilor habilitați Gheorghe POSTOLACHE, Dumitru BATÎR, Valentin CODREANU, Ion COMANICI, Victor SAVA, Eudochia ZAGORNEANU, Eugen ALEXANDROV ș.a., specialiști notorii în domeniile de competență.

Este îmbucurător faptul că studierea detaliată a istoriei acestei universități scoate astăzi în evidență noi nume, deseori uitate sau puțin cunoscute, care și-au început activitatea în cadrul acestei instituții, personalități care merită a fi incluse în cartea de aur a Universității de Stat din Tiraspol, dar și a Republicii Moldova, grație contribuțiilor inestimabile în dezvoltarea societății, științei, economiei, educației, culturii.

Astăzi Universitatea de Stat din Tiraspol este un model clasic de studii superioare, având toate cele trei trepte constituente – licență, masterat și doctorat, iar vectorul principal al funcționării este axat pe activitatea didactică, științifică și cea de inovare. Conceptul contemporan al activității UST se bazează pe pregătirea cadrelor de înaltă calificare, specialiștilor care pot face față concurenței în domeniile lor de competență, precum și pe implementarea noilor tehnologii informaționale și de comunicare în domeniul cercetării și inovării, identificarea noilor oportunități de actualizare a activității didactice în circumstanțele provocate de epidemia COVID-19. Un loc aparte revine modernizării continue a activității de cercetare și predare-învățare prin integrarea în spațiul european, prin motivarea atât a studenților, cât și a cadrelor didactice de a fi în pas cu cerințele timpului și de a folosi la maximum oportunitățile oferite de colaborările internaționale.

Actualmente, la Universitatea de Stat din Tiraspol vin doritorii de a stăpâni miracolul cifrelor și noilor tehnologii informaționale, să pătrundă tainele biologiei și chimiei, să descopere misterele Terrei la facultatea de geografie, dar, în primul rând, să împartă din cunoștințele acumulate și experiența lor, preferând a alege calea anevoioasă, deseori puțin apreciată, a unui învățător.

Cred că acest jubileu are o mare încărcătură simbolică. Aniversarea a 90-a a Universității de Stat din Tiraspol, ca prima instituție de învățământ superior cu un deosebit impact în domeniul pregătirii profesionale, este sărbătorită în ajunul Zilei Internaționale a Profesorului, marcată, conform UNESCO, la 5 octombrie, începând cu anul 1994. Ne exprimăm și pe această cale întreaga noastră recunoștință și grațitudine tuturor dascălilor care cu răbdare, bunăvoință și dăruire de sine ne-au consacrat tot ce au avut mai de preț și ne-au îndrumat la diferite etape – în școli, licee, colegii, instituții de învățământ superior.

Astăzi Prezidiul AȘM vine cu o distincție specială pentru Universitatea de Stat din Tiraspol, ajunsă la frumoasa vârstă a nonagenarilor, prin conferirea Diplomei „Meritul Academic”, astfel fiind recunoscute și apreciate meritele incontestabile ale corpului profesoral în pregătirea cadrelor de înaltă calificare, promovarea științei și educației, colaborarea la nivel național și internațional, precum și cu prilejul aniversării a 90-a de la fondare.

De asemenea, pentru merite deosebite în activitatea de cercetare, promovarea științei în plan național și internațional, precum și cu prilejul celei de-a 90-a aniversare a Universității de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău, Prezidiul Academiei de Științe a Moldovei a apreciat înalt rezultatele științifice ale specialiștilor, conferindu-i domnului rector al Universității, Eduard COROPCEANU, doctor în chimie, profesor universitar, medalia AȘM „Nicolae Milescu Spătarul”.

Aceeași distincție, medalia AȘM „Nicolae Milescu Spătarul”, se conferă domnului Liubomir CHIRIAC, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar, Președinte al Consiliului științific al Universității, și domnului Dumitru COZMA, doctor habilitat în matematică, profesor universitar interimar, șef catedră.

Pentru rezultate relevante în cercetare, Prezidiul AȘM a conferit diploma „Meritul Academic” pentru dl Boris NEDBALIUC, doctor în biologie, conferențiar universitar, șef laborator, doamnei Diana CHIȘCA, doctor în chimie, conferențiar universitar, domnului Anatolie PUȚUNTICĂ, doctor în geografie, conferențiar universitar, doamnei Elena SOCHIRCĂ, doctor în geografie, conferențiar universitar, șef catedră. Totodată, „Diploma de Recunoștință a AȘM” se conferă doamnei Maria PAVEL, doctor în științe fizico-matematice, conferențiar universitar, secretar științific al Universității de Stat din Tiraspol, și doamnei Diana ANTOCI, doctor în psihologie, conferențiar universitar.

În numele Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei, aduc sincere felicitări și urări de bine profesorilor și studenților Universității de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău. Vă dorim să aveți în continuare realizări frumoase, cât mai mulți tineri talentați și să ne revedem la cea de-a suta aniversare.

Acad. Ion Tighineanu,
Președinte al Academiei de Științe a Moldovei